

Den frihedsels - om Marquis de Sade

Marquis de Sades værker læses ofte ud fra en forventning om saftig pornografisk litteratur. De fleste forventer dog ikke en gennemtænk filosofisk konstruktion, der gør op med 1700-tallets begreber og idealer om kærlighed og moral. Denne artikel gennemgår kort nogle af de grundidéer, der er gennemgående for Marquis de Sades litterære univers.

Tekst: Kirke **Foto:** monsieurlesix

I anden del af trilogien om sadomasochismens litterære rødder, er vi nået til Donatien Alphonse Francois de Sade - bedre kendt som Marquis de Sade.

Der er ingen tvivl om, at Marquis de Sade er, hvad vi i dag ville kalde en fuldblods- sadomasochist. Ud fra det vi ved om hans levned, kan der ikke herske tvivl om, at han gerne deltog i diverse seksuelle udskejelser og eksperimenter. Hans manglende lyst til at skjule sine tilbøjeligheder førte både til skilsmisse, ruin og fængsel. Men skal vi absolut læse hans bøger i denne kontekst, og kan de Sades seksualitet alene forklare hans mange litterære værker, der i dag danner grundlag for begrebet sadisme?

Den, som har haft et værk af Marquis de Sade i hånden, fornemmer

hurtigt at begrebet "pornografisk" litteratur ikke er dækkende. De massive kæmpeværker - Juliette fylder alene mere en 1100 sider - har langt mere på hjerte end blot en lystfyldt erotisk vækkelse, og denne artikel vil forsøge at give et par indgangsvinkler til, hvordan man kan få tygget sig gennem disse store og voldsomme bøger uden at falde i søvn undervejs.

Konstruktionen

Det tragikomiske er, at når man har læst de første 100 sider af en af hans bøger, får man en nagen- de fornemmelse af, at dette ikke kun handler om sadisme - der er langt mere på spil.

En gennemgående faktor er kæmpekonstruktioner, hvor sindrige maskiner opbygges, mennesker forbruges ud i det absurde, fortællinger stables på benene, og ho-

vedpersoner er underligt usårlige. Hovedpersonen Juliette, i romanen af samme navn, er bl.a. frigjort for ar, sygdom, pengemangel og frugtsommelighed. Hun besidder en konstant glubende seksuel appetit, og rejser uhindret fra det ene tableau ind i det næste, hvor det vimler med bifigurer med de samme lyster og perversioner.

Det er åbenlyst, at de Sade konstruerer sin fortælling - ikke kun i den traditionelle forstand, for alle skønlitterære forfattere digter jo deres historier - men snarere sådan at alle hans romaner er gevaldige maskinerier, hvor der hele tiden bygges ekstra tandhjul på. Man kunne sige, at han overeksponerer sit litterære univers for hele tiden at understrege de pointer, han skjult lægger ind i fortællingen undervejs.

Marquis de Sade

Marquis de Sade blev 2. juni 1749 i en af de store aristokrati. Hans liv var, set fra et synspunkt, næsten lige så interessant som hans litteratur. Han blev gift i 1770 med Renée-Pélagie de Montreuil. I 1774 blev han anklaget af Sade for usædvanlige par måneder. Resten af de Sades liv blev en strøm af anklager og domme på grund af hans seksuelle karakter - sodomi m.m. Han blev fængslet mange gange, og han oplever både at blive tvangsindlagt på sykehus og at blive tvangsindlagt på sykehus. De Sade mere end 13 år i fængsel, og det er på en sådan anstalt. Det er altså med god grund, at Marquis de Sade som et af de mest kendte og kontroversielle seksualmoral - men det bør de Sades værker blive anklaget direkte af de Sades stæffolk, han frekventerede. Han blev forfulgt uskyldighed.

Ved sin død havde de Sade et barn, en pige, der arbejdede på asylet. I 1791 kan man regne sig frem til, at Marquis de Sades pigen var ca. 15 år. De Sades Charenton Asyl.

Herskende sadist es litterære sadisme

740 i Paris født ind i det fran-
t fra et historiefortællings-
eressant og sensationelt som
d et arrangeret ægteskab
uil i 1763. Allerede det sam-
ømmelighed og fængsles for
Sades liv er præget af en evig
primært for forseelser af sek-
an bliver fængslet adskillige
t sidde i almindeligt fængsel
indssygeanstalter. I alt tilbrag-
ngsel og over 10 år på anstal-
talt, han ender sine dage.

t vi i dag opfatter Marquis de
e ofre for datidens strenge
ertil tilføjes, at de Sade flere
af de prostituerede og tjene-
n er altså trods alt ikke kun en

seksuelt forhold til en 17-årig
Ud fra notater i hans dagbog
han må have indledt forholdet
ade dør 2. december 1814 på

Filosoffen og samfundsrevseren

"These principles and these ta-
stes, I am their fanatic adherent;
and fanaticism in me is the pro-
duct of the persecutions I have
endured from my tyrants. The lon-
ger they continue their vexations,
the deeper they root my principles
in my heart, and I openly declare
that no one need ever talk to me
of liberty if it is offered to me only
in return for their destruction."
(Marquis de Sade, i et brev til sin
kone)

De Sade er ikke kun ude på at
chokere og forarge. Det er for det
meste litterære effekter, der skal
lokke læseren til. Den dybe pan-
derynken hos læseren, der uvæ-
gerligt vil opstå, stammer ikke fra
en åndeløs lystfølelse, men snar-
ere fra de grublerier, man som
læser er tvunget til at deltage i,

hvis man giver sig i krig med hans
største værker. For der er mening i
galskaben – der er et formål med
de hundredvis af ofre og de utal-
lige snedige torturmetoder.

De Sade bekender sig først og
fremmest som libertiner – i dette
begreb lå i 1700-tallet både stær-
ke filosofiske overvejelser og et
samfundsrevsende ærinde. Sam-
fundet anser de Sade for at være
gennemkorrupt både i materiali-
stisk og åndelig forstand. Proble-
met er blot, at de Sades filosofi
– der søger at konstruere en ny
samfundsorden - er lige så stor og
kompleks som hans skønlitteratur.

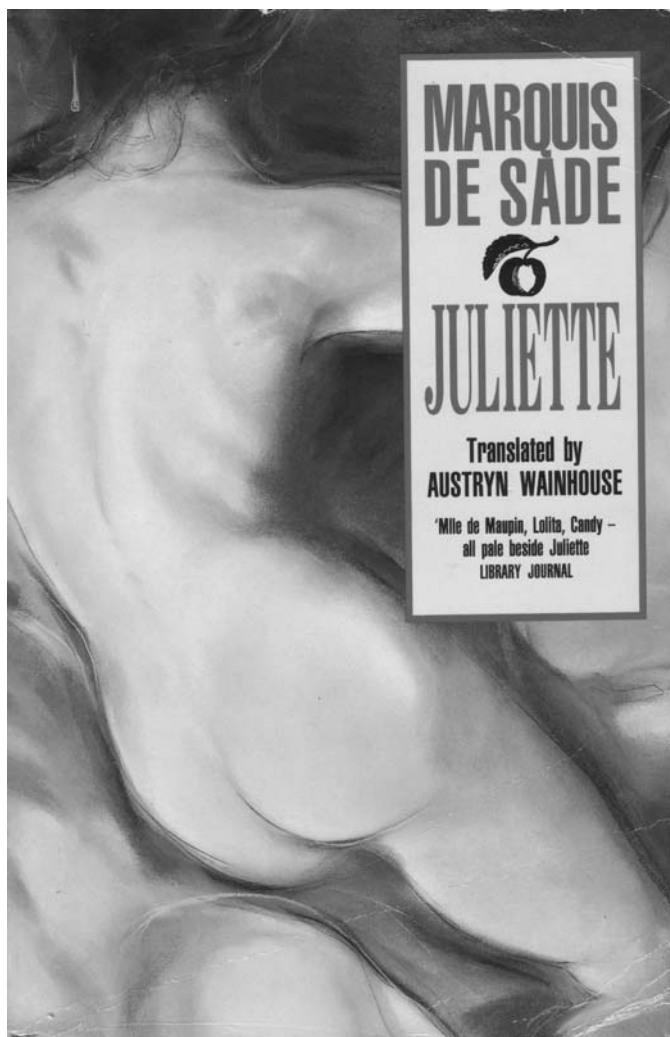
Hans præcise ærinde er gået tabt
i forbindelse med destruktionsen
af mange af hans originale skrif-
ter efter hans død. Flere har siden
forsøgt at samle hele de Sades
forståelses-univers, men ingen

er helt nået ind til sagens kerne.
Kernen er muligvis, at der ikke er
nogen kerne. At de Sade muligvis
gentog sine litterære eksperimen-
ter roman efter roman i forsøget
på at nærme sig forståelsen selv.
Fragmenter af forståelse kan vi
dog bringe her.

Kærlighed og menneskelig natur.

De Sade har to overordnede mål.
Det ene er at beskrive friheden i
den videste forstand, og det andet
er at nå ind til den sande forstå-
else af kærlighed.

Stærkt inspireret af den gryende
oplysningsbevægelse udfordrer
han via sine skrifter den intel-
lektuelle frihed til den yderste
grænse. I de Sades forståelse er
mennesket blot en del af naturen
og ikke herskende over den, som
datiden foreskrev. Og i den men-

neskelige natur er den seksuelle drift den mest magtfulde, og derfor er den lige så vigtig som den herskende kulturelle konstruktion. I forsøget på at afdække denne seksuelle drift, konstruerer de Sade et samfund udelukkende struktureret ud fra seksualitetens principper. Her eksisterer moral, motiv, mål og opbygning kun i forståelsen af, om de opfylder en seksuel præmis om lyst og forløsning. Derved ophæves det kulturelle skel mellem godt og ondt samt rigtig og forkert. Men tag ikke fejl, for de Sade ønskede ikke ondskab – han søger nærmere at forstå kærlighedens inderste præmis.

Kærligheden er i de Sades øjne den ultimative kulturelle konstruktion, sat på en piedestal og et universelt omdrejningspunkt for al menneskelig handlen. I den kul-

turelle konstruktion har man gennem tiden udeladt hele det naturlige aspekt, for at stå tilbage med et forløjet følelsesmæssigt ideal. For at nå tilbage til den rette forståelse og inderste kerne mener de Sade, at man først skal forstå mennesket i en helhed, og det betyder en nødvendig gennempløjning også af det seksuelle område, da det seksuelle er den primære drivkraft i menneskets naturlige side. Man bør stå ansigt til ansigt med det spontane, driftfyldte og "forbudte" – som ifølge de Sades forståelse er og skal være et naturligt element.

Det seksuelle som en primær drivkraft lyder jo bekendt, og Simone de Beauvoir var blandt de første, der i sin bog "Skal vi brænde de Sade" påviste, at de Sade længe før Freud argumenterede for, at mennesket besad en "panseksua-

litet", hvor libidoen eller det erotiske er den primære drivkraft for menneskets handling.

Et sådant livssyn var en seriøs udfordring for den daværende religiøse konsensus, og der er indicier for, at nogle af de Sades fængslinger især var foranlediget af kirken.

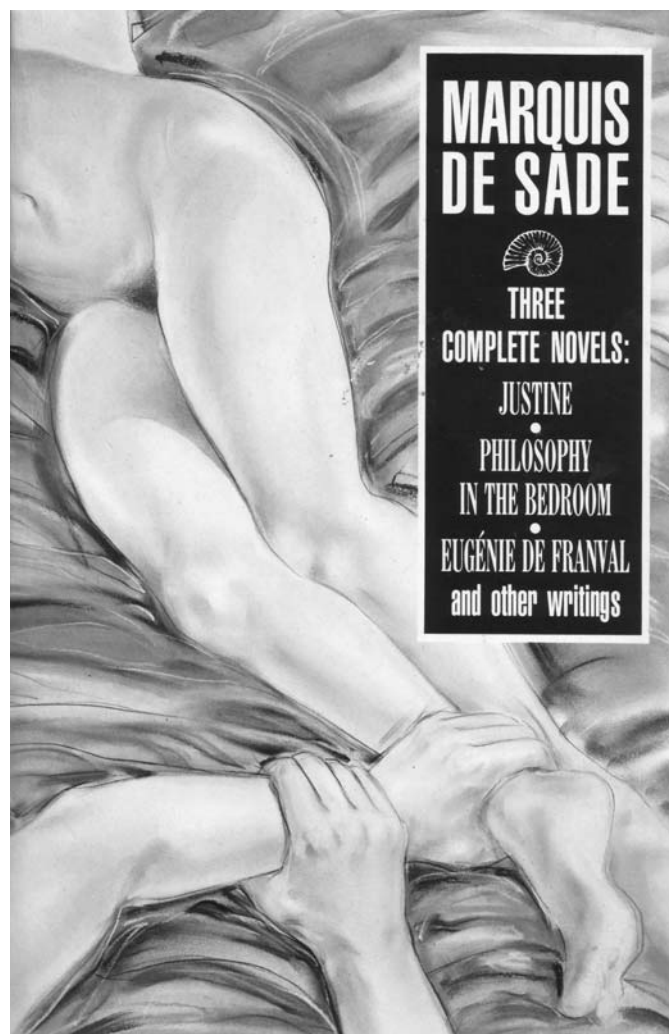
Opgør mod religionen

For netop religionen er i de Sades øjne tovholder for den kultur, der i hans øjne hæmmer menneskets søgen mod frihed, og det var ikke i blinde han skrev som han skrev. Han adresserede flere af sine skrifter til de, der vitterligt ville læse dem med ønsket om at forstå den fulde frihed. Nemlig de som turde kaste religionens svøbe af sig og se ind i det forbudte – det seksuelle.

I dag kan det virke voldsomt, at en mand var villig til at ofre liv, rygte og levned for sådan en sag, for i dag har vi fået inkorporeret det seksuelle som en almen, naturlig og acceptabel del af livet – næsten da.

Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at de Sade ville have nydt den frihed, der eksisterer i dag, fordi vi anerkender seksualiteten som en vigtig drivkraft for mange af vores gerninger og følelser. Dog er jeg overbevist om, at han til stadighed ville have peget fingre af de allermest ømme punkter i vores samfundsstruktur og skrevet store bizarre romaner om det.

Der er ikke tvivl om, at med datidens øjne var Sade fortabt, men der er heller ikke tvivl om, at han bevidst ville fortabelsen. At han åbenlyst bekendte sig som liberti-

ner og kun så fortælle i at overgive sig til kirkens falske budskab, som syntes skabt til at hæmme den ægte frihed.

Sades forhold til religionen kan bl.a. læses i hans dialog: "A Dialogue between priest and dying man" (<http://feastofhateandfear.com/archives/marquis.html>)

Sadistisk seksualitet

"Either kill me or take me as I am, because I'll be damned if I ever change ..."

(Sade, fra et brev til sin hustru skrevet i fængslet, november 1783)

Sadisme er altså meget mere end slå på tæven, dominere og gøre ondt. Sadisme i Marquis de Sades forstand er at udfordre den bestående samfundsorden, at vrænge af eksisterende normer og kulturer og søge friheden i den ultimative forstand.

De Sades sadisme er gennemtænkt, filosofisk og meningsfyldt. Den er en bekendelse og en erkendelse, en kritisk konstruktion placeret lige der, hvor det kildrer allermost - i det rene, rå og brutale begær.

Set i lyset af dette kan forfatteren til denne artikel kun konkludere - mere af det, tak!

Simone de Beauvoir

Simone de Beauvoir 1908-1986, fransk filosof, feminist og forfatter. Kendt bl.a. for sit livslange venskab med Jean Paul Satres med hvem hun startede den franske filosofiske bølge, eksistentialismen. Beskæftigede sig især med emner som frihed, mening og seksualitet.

De mest kendte værker af Simone de Beauvoir på dansk er: En tvetydighedens moral, 1947 (Det lille forlag 1997), Det andet køn, 1949 (Tiderne Skifter 1977), En velopdragen ung piges erindringer 1958 (Vintens forlag 1985) og Eksistentialisme og den borgerlige snusfornuft 1947 (Stjernebøgernes Kulturbibliotek 1965)

Bibliografi for Marquis De Sade

Fransk

Romaner:

Les 120 Journees de Sodome ou l'Ecole du libertinage
Les Infortunes de la Vertu
Justine, ou les Malheurs de la Vertu
La Nouvelle Justine, ou les Malheurs de la Vertu
l'Histoire de Juliette, ou les Proserpites du Vice /
La Philosophie dans le Boudoir / Aline et Valcour ou le Roman Philosophique
La Marquise de Gange
Adelaide de Brunswick, princesse de Saxe, Evenement du Xle siecle
Histoire secrete d'Isabelle de Baviere, reine de France

Noveller:

Juliette et Raunai ou la Conspiration d'Amboise
La Double Epreuve
Miss Heriette Stralson ou les Effets de desespoir
Faxelange ou les Torts de l'ambition
Florville et Courval ou le Fatalisme
Rodrigue ou la Tour enchantee
Laurence et Antonio Nouvelle italienne
Ernestine Nouvelle suedoise
Dorgeville ou le Criminel par vertu
La Comtesse de Sancerre ou la Rival de sa fille

Eugenie de Franval Nouvelle tragique

Historiettes, Contes et fabliaux

Dialoger:

Dorci ou la Bizarrie du Sort

Andet:

Les Lettres du Marquis de Sade / Selected Letters

Voyage d'Italie ou Dissertations critiques, historiques, politiques et philosophiques sur les villes de Florence, Rome et Naples 1775-1776

Journal Inedit / A note on Editors

Engelsk

The 120 Days of Sodom and other writings

The Misfortunes of Virtue and Other Early Tales

The complete Justine, Philosophy in the Bedroom, and other writings

Juliette

Philosophy in a Bedroom

Adelaide of Brunswick.

Dramatic Works of the Marquis De Sade: Melodramas & Tragedies

Dramatic Works of the Marquis De Sade: Musicals & Spectacles.

Dramatic Works of the Marquis De Sade: The Comedies.

The Mystified Magistrate - Four Stories by the Marquis de Sade

The Gothic Tales

Letters from Prison

The Plays of The Marquis de Sade

Vol.1: Count Oxtiern, The Bedroom, The Madness of Misfortune, The Haunted Tower, The Shyster.

Vol.2: Tancrede, Fanny, The Antique Dealers, Love Makes the Misanthrope, Festival of Friendship.

Vol.3: The Wedding of the Century, The Marriage of the Arts, The Freak, Prefaces and Theatrical Essays.

Dansk

"De 120 dage i Sodoma, eller libertinerskolen" - Hostup, Pedersen og Johansen 1998.

"Justine eller Dydens ulykker" - Rhodos, første gang 1970, nyoversat 2001

Sadistisk testamente, Den gule serie 1967

Antologi, oversat udvalg af de Sades forfatterskab, Thaning & Appel 1966